

International Federation of
Library Associations and Institutions

IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18 godina

Sastavila IFLA-ina Sekcija za knjižnične usluge za djecu i mladež
UredilaCarolynn Rankin

2. izdanje (revizija Smjernica iz 2003. godine)
Verzija 1.1.1

Lipanj 2018.

Uz potporu Stručnog odbora IFLA-e
Kolovoz 2018.

Hrvatski prijevod / (Croatian Translation)

Prijevod / Translated by: Gorana Tuškan

Stručna redakcija prijevoda / Edited by: Alica Kolarić

Lektura / Proofreading by: Sanja Alijević

Prevedeno / Date of translation: August 2020.

The text of this document has been translated into **hrvatski** and differences from the original text may occur. This translation is provided for reference purposes only.

IFLA Library Services to Children and Young Adults Section Edited by Carolynn Rankin, 2018.

© 2018 by IFLA Library Services to Children and Young Adults Section; Edited by Carolyn Rankin. This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license. To view a copy of this license, visit:
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

IFLA
P.O. Box 95312
2509 CH Den Haag
Netherland

Sadržaj:

Uvod	1
Dobne skupine obuhvaćene Smjericama.....	1
Prvi dio	3
Poslanje i namjena dječjih knjižnica.....	3
Poslanje dječje knjižnice	3
Namjena dječje knjižnice.....	3
Upravljanje dječjom knjižnicom.....	4
Drugi dio	5
Stručni knjižnični djelatnici - kompetencije i znanja	5
Obrazovanje, razvoj i usavršavanje dječjih knjižničara	6
Etički standardi i vrijednosti	6
Financiranje i upravljanje financijskim planom i financijskim sredstvima	7
Izvori financiranja.....	8
Partnerstvo i suradnja	8
Treći dio	10
Izgradnja knjižničkog fonda i upravljanje fondom	10
Formati.....	11
Načela izgradnje fonda i upravljanja fondom	11
Fizički i digitalni resursi	11
Tehnologija u dječjoj knjižnici.....	12
Četvrti dio	13
Programi i aktivnosti u zajednici	13
Peti dio.....	15
Projektiranje i kreiranje gostoljubivog prostora.....	15
Dobni raspon	16
Namještaj i oprema	16
Rasvjeta	16
Oznake i putokazi.....	16
Pristupačnost knjižničkog prostora	17
Zdravlje i sigurnost.....	17

Savjetovanje s korisnicima - uključiti djecu i mladež u planiranje njihovog knjižničnog prostora	17
Šesti dio	19
Marketing i promidžba	19
Sedmi dio.....	20
Vrednovanje i utjecaj	20
Literatura	22

Uvod

IFLA-ina Sekcija knjižnica za djecu i mladež revidirala je Smjernice za knjižnične usluge za djecu objavljene 2003. kako bi predstavila dobre prakse knjižničnih usluga za djecu. Standardi koje objavljuje IFLA dokumenti su koji se uređuju, objavljuju i ažuriraju na međunarodnoj razini te svaki od njih odražava sadašnje usuglašene stavove o načelima, smjernicama te najboljim praksama ili modelima za pojedine aktivnosti ili usluge.

Svjesni smo da postoje znatne razlike u trenutnom stanju narodnih knjižnica diljem svijeta. Za mnoge dječje knjižničare, ove Smjernice predstavljat će nešto čemu treba težiti, dok nastoje osigurati osnovnu ponudu knjiga i potporu čitanju. Smjernice nisu pravila za oblikovanje idealne knjižnične usluge za djecu različitih sposobnosti, već predlažu što bi se moglo ostvariti, uzimajući u obzir velike razlike u društvenim, kulturnim i ekonomskim okolnostima u državama u razvoju, srednje razvijenim i industrijaliziranim državama. Svaka narodna knjižnica uslužuje različitu zajednicu te stoga ima različite prioritete i korisnike različitih potreba. IFLA-ine Smjernice za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18 godina života mogu se koristiti kao potpora razvoju i napretku knjižničnih usluga za djecu u svim dijelovima svijeta.

Ove Smjernice promiču i potiču razvoj učinkovitih knjižničnih usluga za djecu različitih sposobnosti tako što usmjeravaju međunarodnu knjižničnu zajednicu u pitanjima dječjih potreba i prava na informacije, pismenost i čitanje. Namjera je pomoći narodnim knjižnicama u implementaciji kvalitetnih usluga za djecu u digitalnom dobu i prepoznavanju promjena u zadaćama knjižnica u suvremenom društvu. Rasprava IFLA Global Vision (hrv. IFLA-ina Globalna vizija) pokazala je da su knjižnice posvećene temeljnim zadaćama u poticanju pismenosti, učenja i čitanja te da su usmjerene na naše zajednice. Važnost kvalitetnog obrazovanja i univerzalne pismenosti istaknuta je u viziji Ujedinjenih naroda Agenda 2030 za održivi razvoj.

Revidirane Smjernice nude recentno znanje i stručni uvid onima koji izrađuju strateške planove ili pružaju knjižnične usluge i provode programe za djecu. Namijenjene su knjižničarima, zaposlenicima knjižnica, upravama i administraciji knjižnica te studentima i predavačima na studijima knjižničarstva i informacijskih znanosti. Smjernice mogu pomoći pri informiranju donositelja odluka i kreatora javnih politika. Informacije koje donose koristit će i nevladinim organizacijama koje podupiru programe za poticanje pismenosti i čitanja namijenjene djeci i njihovim obiteljima.

Dobne skupine obuhvaćene Smjernicama

[Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta](#) definira dijete kao osobu do 18 godina starosti, pa se ove Smjernice odnose na ciljanu dobnu skupinu od rođenja do 18 godina. Uključene su knjižnične usluge i građa za bebe i djecu rane dobi¹, djecu i mladež. Termin *dječji knjižničar* u ovim Smjernicama također označava i knjižničara za djecu rane dobi i knjižničara za mladež.

¹ engl. *toddler* - dijete uzrasta 12-36 mjeseci (napomena prev.)

Dječja knjižnica pruža usluge i programe svim članovima lokalne zajednice u javnom, nekomercijalnom prostoru. To obuhvaća svu djecu, bez obzira na rasu, vjeroispovijest, spol, kulturno podrijetlo, socioekonomski status te intelektualne ili fizičke sposobnosti. Kako ove Smjernice pokrivaju veliki dobni raspon, neizbježno je preklapanje s dobnom skupinom koju nazivamo “mladež”, koja obuhvaća osobe između djetinjstva i odrasle dobi. Raspon od 12 do 18 godina često se koristi za određivanje knjižničnih usluga za mladež te se može proširiti i na starije od 18 godina. Svaka knjižnica može samostalno odrediti dobni raspon za koji se smatra da obuhvaća mladenačku dob, što se može razlikovati ovisno o kulturi i državi.

Važno je naglasiti da dječja knjižnica nije isto što i školska knjižnica jer te dvije vrste knjižnica imaju različita poslanja i ciljeve. Narodna knjižnica i školska knjižnica dijele zajedničku svrhu uvođenja djece u knjižnične usluge te odgajanja za cjeloživotno učenje, no ispunjavaju različite potrebe svojih zajednica. Više informacija o školskim knjižnicama nalazi se u [IFLA-inim smjernicama za školske knjižnice](#) iz 2015.

Prvi dio

Poslanje i namjena dječjih knjižnica

Poslanje dječje knjižnice

Poslanje je dječje knjižnice da djeluje kao informacijsko, obrazovno i kulturno središte koje osigurava smisleni pristup informacijama, programima i uslugama primjerenima dobi i sposobnostima, na jezicima relevantnima djeci, njihovim obiteljima i odgojiteljima u multikulturalnim zajednicama. Opće je poznato da u ostvarenju ovog poslanja središnju važnost imaju potpora pismenosti, učenju i čitanju.

Namjena dječje knjižnice

Namjena je dječje knjižnice osigurati knjižničnu građu i usluge na različitim medijima kako bi odgovorila na potrebe djece različite dobi i sposobnosti u svrhu njihova obrazovanja, informiranja i osobnog razvoja. To uključuje rasonodu i slobodno vrijeme, kao i potporu zdravlju i dobrobiti djece. Knjižnične usluge za djecu imaju važnu zadaću u razvoju i održanju demokratskog društva nudeći djeci pristup širokom i raznolikom rasponu znanja, ideja i stavova. [Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta](#) podupire razvoj knjižnične politike i prakse usmjerene prema djeci i mladeži. Konvencija sadrži 54 članka koji obuhvaćaju sve aspekte djetetova života te određuju građanska, politička, ekonomska, društvena i kulturna prava koja imaju pravo uživati sva djeca diljem svijeta. Dječja knjižnica treba omogućiti djeci ostvarenje prava na informacije i obrazovanje. Pritom su dječji knjižničari predvodnici u promicanju dječjih prava jer imaju ključnu zadaću u razvoju pismenosti i širenju informacija o važnosti pismenosti i čitanja. Važnost univerzalne pismenosti istaknuta je u viziji Ujedinjenih naroda Promijenimo naš svijet - [Agenda 2030 za održivi razvoj](#).

Važno je imati mogućnosti za razvoj jezičnih vještina, pismenosti i čitanja. Dječja knjižnica ima pritom ključnu partnersku ulogu tako što osigurava pristup knjižničnoj građi i uslugama za djecu i njihove obitelji.

Ciljevi

- omogućiti lakše ostvarenje prava svakog djeteta na informacije, pismenost, kulturni razvoj, cjeloživotno učenje i kreativne programe u slobodno vrijeme
- djeci osigurati pristup širokom rasponu primjerene knjižnične građe na različitim medijima
- pomoći djeci u razvoju vještina informacijske pismenosti za korištenje digitalnih medija
- provoditi kulturne i zabavne programe usmjerene na čitanje i pismenost
- provoditi raznovrsne aktivnosti za djecu, roditelje i odgojitelje
- ukloniti prepreke s kojima se djeca suočavaju te zagovarati njihovu slobodu i sigurnost
- poticati djecu da postanu samouvjereni i kompetentni pojedinci i građani
- posredovati pri sklapanju partnerstva u lokalnoj zajednici kako bismo zajedno ponudili programe i usluge svoj djeci i njihovim obiteljima, uključujući i marginalizirane skupine kao i one u ekonomski nepovoljnom položaju

Upravljanje dječjom knjižnicom

Upravljanje se odnosi na uspostavljanje i nadzor javnih politika i njihove primjene. Obuhvaća viziju te uvjerenost u namjenu dječje knjižnice i promjenu koju želi ostvariti. Dobro upravljanje također obuhvaća poštenje, ispunjavanje standarda otvorenosti i transparentnosti te postupanje s integritetom i u dobroj vjeri.

Kako bi održale razinu usluge potrebnu za ispunjenje svojih zadaća, dječje knjižnice treba podržavati odgovarajući zakonski okvir i redovito financiranje. Voditelji dječjih knjižnica trebaju poznavati sve propise koji utječu na rad knjižnice, što uključuje propise o financijskom upravljanju, zaštiti podataka, zdravlju i sigurnosti te zaštiti i sigurnosti djece. Primjereno financiranje od ključne je važnosti za dječju knjižnicu jer omogućuje oblikovanje načela za pružanje usluga i što učinkovitije korištenje dostupnih sredstava, što uključuje odgovorno gospodarenje sredstvima, kao još jedan aspekt upravljanja. Načela poslovanja treba ostvariti kako bi doista utjecala na živote djece i njihovih obitelji.

Drugi dio

Stručni knjižnični djelatnici - kompetencije i znanja

Od dječjih knjižničara zahtijeva se da posjeduju čitav niz vještina i osobina, kao što su vještine međuljudskih odnosa, socijalna osvještenost, vještine timskog rada i vodstva te kompetentnost u praksama i postupanjima u organizacijama u kojima rade. Važno je da knjižnični djelatnici posjeduju stručna znanja o uslugama za djecu, uključujući stručno znanje i napredno poznavanje teorija o razvoju djece i dječje psihologije. Učinkovite i profesionalne dječje knjižnice zahtijevaju educirane i predane dječje knjižničare koji će osmišljavati, planirati, organizirati, provoditi, upravljati i vrednovati usluge i programe u skladu s potrebama djece i njihovih obitelji u zajednici u kojoj knjižnica djeluje. K tome, dječji knjižničari pružat će podršku djeci tako što će uklanjati prepreke koje pred njih stavljaju društveno-ekonomske okolnosti, kultura, privilegiranost, jezik, rodni identitet, seksualna orijentacija, sposobnosti i druge različitosti.

IFLA-ina Sekcija za djecu i mladež smatra da uspješni i kompetentni dječji knjižničari trebaju:

- razumjeti teorije razvoja djece i dječje psihologije, uključujući komunikaciju, jezik i pismenost te njihove implikacije za knjižnične usluge
- koristiti poznate metode kako bi prepoznali potrebe sve djece i njihovih obitelji u lokalnoj zajednici
- osmišljavati, učinkovito provoditi te vrednovati čitav spektar zabavnih i privlačnih programa i aktivnosti kako bi odgovorili na potrebe sve djece u lokalnoj zajednici
- poznavati raznolike oblike suvremene kulture za djecu: književnost, igre, glazbu i filmove te načine na koje djeca koriste digitalne medije i sadržaje te drugu građu, što doprinosi izgradnji raznolikog, uključivog i relevantnog fonda knjižnične građe za djecu
- pratiti trendove u novim tehnologijama, digitalnom svijetu i društvenim medijima te njihov utjecaj na usluge dječjih knjižnica
- njegovati ljubazno i podržavajuće okruženje za djecu i njihove obitelji kako bi se olakšao pristup knjižničnoj građi i sudjelovanju u programima i aktivnostima
- podržavati aktivizam građana u zajednici i sklapanje partnerstava
- komunicirati i surađivati na ostvarenju zajedničkih ciljeva s drugim organizacijama u lokalnoj zajednici koje se bave djecom i njihovim obiteljima
- učinkovito komunicirati s djecom i njihovim obiteljima
- postavljati ciljeve, osmišljavati planove i određivati prioritete za usluge dječje knjižnice
- kreativno i učinkovito surađivati s kolegama na ostvarenju ciljeva u skladu s prioritetima dječje knjižnice
- planirati, upravljati, kontrolirati i vrednovati financijska sredstva namijenjena dječjoj knjižnici kako bi se ostvarili ciljevi knjižnice
- samovrednovati svoj rad, biti prilagodljivi te se kontinuirano profesionalno usavršavati.

Dodatni primjeri kompetencija za rad s djecom od rođenja do 14 godina nalaze se u dokumentu [Competencies for Librarians Serving Children in Public Libraries](#) (hrv. Kompetencije knjižničara u radu s djecom u narodnim knjižnicama) koji preporučuje Udruženje za knjižnične usluge za djecu (ALSC), divizija Američkog knjižničarskog udruženja (ALA). Udruženje za knjižnične usluge za

mladež (YALSA) objavilo je [Teen Services Competencies for Library Staff](#) (hrv. Kompetencije knjižničara za usluge za mladež).

Obrazovanje, razvoj i usavršavanje dječjih knjižničara

Kvaliteta i uspješnost knjižničnih usluga za djecu ovisi o stručnosti knjižničnih djelatnika koji trebaju kontinuirano stjecati nova znanja i vještine. [UNESCO-ov i IFLA-in Manifest za narodne knjižnice](#) iz 1994. navodi: “Knjižničar je djelatni posrednik između korisnika i građe. Stručno obrazovanje i trajna izobrazba knjižničara prijeko su potrebni za osiguranje primjerenih službi.”²

U dokumentu [IFLA Guidelines for Continuing Professional Development: Principles and Best Practices](#) (hrv. IFLA-ine smjernice za kontinuiranu stručnu izobrazbu: načela i dobre prakse) navodi se da su svaka knjižnica i svaki informacijski stručnjak ponaosob primarno odgovorni za kontinuirano učenje kojim stalno unapređuju znanja i vještine. Ipak, odgovornost je poslodavaca da djelatnicima omoguće programe izobrazbe i podupiru kontinuirano obrazovanje, što zahtijeva posvećenost organizacije tom cilju, postojanje učinkovitih kadrovskih politika i procedura te namjenski dodijeljenih sredstava i vremena za izobrazbu djelatnika. Kako bismo imali predane, educirane i stručne dječje knjižničare, mora postojati izobrazba i obuka o svim segmentima rada dječje knjižnice, uključujući izobrazbu zaposlenika za pružanje usluge temeljene na kulturnoj osjetljivosti i jednakosti za sve društvene skupine. Dječje knjižničarstvo treba biti sastavni dio kurikula svakog obrazovnog programa za narodne knjižnice.

Etički standardi i vrijednosti

Dječji knjižničari odgovorni su za pridržavanje visoko postavljenih etičkih standarda u radu s djecom, njihovim obiteljima, kolegama i partnerskim organizacijama u lokalnoj zajednici. Prema svoj djeci i mladeži u lokalnoj zajednici treba se postupati jednako, bez obzira na njihove sposobnosti i podrijetlo. Dječji knjižničari posvećeni su jednakom i slobodnom pristupu informacijama, znanju i uslugama, kako je i primjerima navedeno u dokumentu [IFLA Global Vision Report Summary](#) (hrv. Izvještaj IFLA-ine globalne vizije). Dječji knjižničari trebaju pokazati kulturne kompetencije te ne smiju dozvoliti da se prema osobnim stavovima i mišljenjima određuje koja djeca u lokalnoj zajednici mogu dobiti knjižničnu uslugu, koji programi se nude ili kako se građa bira, prezentira i daje na korištenje.

Dokument [IFLA Code of Ethics and Professional Conduct](#) (hrv. IFLA-in etički kodeks), koji je Upravni odbor IFLA-e podržao 2012. godine, predstavlja niz etičkih smjernica za knjižničare i druge informacijske stručnjake, koje se odnose i na dječje knjižničare, a obuhvaćaju sljedeće teme:

- pristup informacijama
- odgovornosti prema pojedincima i društvu
- privatnost, tajnost i transparentnost
- otvoreni pristup i intelektualno vlasništvo
- neutralnost, osobni integritet i profesionalne vještine
- odnos među kolegama te između poslodavca i zaposlenika.

² Prijevod A. Horvat (napomena prev.)

Više informacija i primjere potražite u dokumentu.

IFLA Freedom of Access to Information and Freedom of Expression (FAIFE) Advisory Committee (hrv. IFLA-ina savjetodavna komisija za slobodan pristup informacijama i slobodu govora) prikupila je više od [60 etičkih kodeksa za knjižničare](#) iz cijelog svijeta. Takve smjernice obično donose nacionalna knjižnica ili knjižničarska društva, a u nekim ih slučajevima implementiraju vladine organizacije. Temeljne vrijednosti jednakosti pristupa zabilježenom znanju i informacijama te intelektualna sloboda sadržane su u članku 19. [Opće deklaracije o pravima čovjeka](#), kao i u [temeljnim vrijednostima IFLA-e](#).

Financiranje i upravljanje financijskim planom i financijskim sredstvima

Dokument [IFLA Global Vision](#) upućuje na činjenicu da financiranje knjižnicama predstavlja jedan od najvećih izazova te se dječje knjižnice moraju pobrinuti da donositelji odluka razumiju njihovu vrijednost i rezultate. Dječjoj knjižnici potrebna su primjerena proračunska sredstva kako bi mogla pružiti usluge i programe koji će odgovoriti na potrebe lokalne zajednice. Pritom se uzimaju u obzir lokalne prilike, a dječji knjižničari trebaju biti u mogućnosti predložiti plan financiranja upravi knjižnica i vanjskim upravnim tijelima.

Primjereno financiranje ključno je za uspješnost dječje knjižnice te je nužno ne samo kod osnivanja dječje knjižnice već treba biti kontinuirano i redovito. U suprotnome, nije moguće osmisliti politiku pružanja usluga kao ni učinkovito koristiti dostupna sredstva. Provedba svakog programa ili projekta u konačnici se svodi na pitanje “to je odlična ideja, no kako ćete je platiti?”. U idealnim uvjetima, djelatnici dječje knjižnice trebali bi surađivati s upravom na financijskom planiranju te istražiti mogućnosti za odgovornu ponudu kvalitetne knjižnične građe i provedbu kvalitetnih usluga za djecu u lokalnoj zajednici.

Dječji knjižničari trebaju znati prepoznati potrebe dječje knjižnice i sastaviti financijski plan. Da bi to mogli, trebaju:

- razumjeti proces financijskog planiranja matične ustanove
- znati vremenske okvire proračunskog ciklusa, uključujući operativne ili prihodovne planove koji se najčešće rade godišnje u svrhu financiranja tekućeg poslovanja
- biti svjesni procedura proračunske odgovornosti
- poznavati zaposlenike koji su zaduženi za financijsko planiranje.

Sastavni dijelovi financijskog plana za dječje knjižnice mogu biti sljedeći:

- nabava knjižnične građe (primjerice, knjige, periodika, igračke i oprema za igru, multimedija i digitalna građa, oprema za aktivnosti u prostoru za stvaralačke aktivnosti (eng. *makerspace*))
- novi uređaji (tablet računala, igraće konzole)
- troškovi koji nastaju korištenjem informacijsko-komunikacijske tehnologije, troškovi nabave i licenciranja softvera (ako takvi troškovi nisu uključeni u ukupni plan za informacijsku i komunikacijsku tehnologiju matične ustanove)
- potrošni i uredski materijal
- promotivna događanja i materijali
- sredstva za programe i aktivnosti
- sredstva za marketing i oglašavanje

- obuka i izobrazba zaposlenika
- plaće zaposlenika
- materijalni troškovi kao što su najam prostora, čišćenje, grijanje, režije
- troškovi sustava za knjižnično poslovanje.

Financijski plan može sadržavati i druge stavke.

Izdatci za plaće i izobrazbu zaposlenika mogu biti sastavni dio financijskog plana dječje knjižnice ili mogu biti sastavni dio izdataka za zaposlenike u financijskom planu matične ustanove. Dječji knjižničari trebaju biti uključeni prilikom procjene ovih izdataka, s obzirom da su planirani izdatci za zaposlenike usko povezani s brojem sati koliko dječja knjižnica može biti otvorena te kvalitetom i opsegom usluga koje se mogu realizirati.

Potrebno je nadzirati, vrednovati, revidirati te izvještavati o programima, uslugama i inicijativama. Prikupljeni podatci mogu biti sastavni dio godišnjeg izvješća te pokazati kako su iskorištena dodijeljena financijska sredstva. Time će se pokazati je li novac dodijeljen programima i građi dječje knjižnice bio dostatan za realizaciju usluga i ostvarenje programskih ciljeva dječje knjižnice. U godišnja izvješća treba uvrstiti pokazatelje kvalitete knjižničnih usluga i programa te njihov utjecaj na korisničku zajednicu (pogledajte Sedmi dio: Vrednovanje i utjecaj).

Izvori financiranja

Niz izvora koristi se za financiranje narodnih knjižnica, no udio sredstava iz svakog pojedinog izvora varira i ovisi o lokalnim čimbenicima u pojedinoj državi. Primarni izvori dolaze iz poreza i namjenskih proračunskih sredstava s lokalne, regionalne ili nacionalne razine. Knjižnice bi trebale tražiti dodatne izvore prihoda za projektno financiranje, što uključuje donacije od raznih organizacija ili pojedinaca, prihod od komercijalnih aktivnosti ili naknada te sponzorstva od strane partnerskih organizacija. Narodne knjižnice koje nemaju financijsku potporu grada, regije ili države moraju godišnje financiranje osigurati iz drugih izvora.

Partnerstvo i suradnja

Narodne knjižnice ključni su partner u lokalnoj zajednici zbog svoje raširene, dostupne i otvorene infrastrukture. Izgradnjom učinkovitih i održivih partnerstava mogu se u lokalnoj zajednici osigurati najbolji prostori, usluge i mogućnosti za djecu različitih sposobnosti.

Dječji knjižničari trebaju surađivati i razvijati bliska partnerstva s drugim lokalnim organizacijama i dionicima u području cjeloživotnog učenja i obrazovanja kako bi u najvećoj mogućoj mjeri osigurali sudjelovanje i angažman lokalne zajednice. Partnerstva se mogu sklapati na strateškoj razini, pri čemu su organizacije programom usmjerene na suradnju kako bi se ostvarili zajednički planovi. Knjižničari imaju tradiciju suradnje unutar struke te s drugim stručnjacima, kao i tradiciju stvaranja stručnih zajednica.

Dječji knjižničari trebaju poznavati svoje korisničke skupine te odgovarati na potrebe raznolikih korisničkih zajednica. Poznato je da su dječji knjižničari dobri u radu sa skupinama do kojih je teško doprijeti te uspješni u sklapanju partnerstava na temu čitanja, obiteljskog učenja i izraženih

potreba zajednice. Osobitosti lokalne zajednice mogu se mijenjati s vremenom, no potreba za stvaranjem partnerskih odnosa i održavanjem umreženosti ostaje konstantna. Prihvatanje pristupa radu čija je značajka okrenutost zajednici može promijeniti način rada knjižničara tako da se i planiranje i donošenje odluka zasnivaju na suradnji i sudjelovanju.

Osoblje knjižnice treba imati sposobnost stvaranja partnerstava među drugim skupinama u zajednici koje se bave potrebama djece. Istraživanja pokazuju da se djelatnost knjižnica prirodno nastavlja na rad drugih ustanova u zajednici, poput škola, ustanova koje rade s mladeži, bolnicama (liječnicima i pedijatrima) i drugim zdravstvenim ustanovama, centrima za socijalnu skrb, lokalnim poduzetnicima, kulturnim i umjetničkim skupinama, civilnim sektorom i drugim neprofitnim organizacijama. Suradnja s ovim sektorima dodaje novu vrijednost, osobito u aktivnostima promicanja čitanja za djecu i njihove obitelji, posebno kada se bave aktivnostima promicanja čitanja te uklanjanjem prepreka samom pristupu u zajednici.

Pružanje ruke partnerima u zajednici proširit će mogućnosti dosezanja do novih potencijalnih korisnika, što može rezultirati novim i poboljšanim uslugama koje odgovaraju na potrebe djece i obitelji u lokalnoj zajednici. Uključivanje organizacija koje djeluju u lokalnoj zajednici omogućuje dječjim knjižničarima:

- precizno utvrđivanje profila djece korisnika usluga
- na lokalnoj razini prepoznavanje prioriteta zajednice čiji se članovi razlikuju prema jeziku, ekonomskim prilikama i kulturi
- promicanje novih i postojećih programa u knjižnici i partnerskim organizacijama
- sudjelovanje u partnerstvima koja su korisna za sve partnere.

Predškolske ustanove i dječji vrtići te ostale obrazovne ustanove također su važni partneri dječjim knjižničarima. Dječji knjižničar treba ponuditi niz posebnih programa školama, poput:

- posjeta knjižnici
- programa upoznavanja s knjižnicom
- programa informacijskog opismenjavanja
- poticanja čitanja
- posudbe
- kulturnih programa
- pomoći u pisanju domaće zadaće
- susreta s književnicima i pripovjedačima
- mjesta susreta različitih stručnjaka.

Treći dio

Izgradnja knjižničkog fonda i upravljanje fondom

Dječje knjižnice trebaju ponuditi korisnicima raznovrsnu razvojno primjerenu građu u različitim formatima koja odgovara na potrebe djece različitih dobnih skupina. Ne postoje univerzalni standardi o opsegu i sadržaju knjižničkog fonda za djecu. Fond i usluge trebaju sadržavati sve vrste primjerenih medija i suvremenih tehnologija, kao i tradicionalnu knjižničku građu. Knjižnični fond i mrežno dostupna građa moraju odražavati široki raspon stavova, vrijednosti i mišljenja. Sve korisničke skupine kojima je namijenjena narodna knjižnica moraju biti zastupljene odgovarajućom građom u dječjoj knjižnici. Djecu i njihove obitelji treba uključiti u proces odabira građe. Fond treba biti privlačan, suvremen, u dobrom stanju i organiziran na djeci intuitivan način.

Sadržaj građe treba biti raznolik i lokalno relevantan, primjerice:

- građa na svim jezicima koji se govore u lokalnoj zajednici
- izdanja lokalnih autora i ilustratora
- građa za potrebe lokalnih škola.

Raznolikost dostupne građe treba se postići tako što će se ponuditi građa:

- koja odražava inkluzivnost, npr. različiti spolni identiteti, sposobnosti, društveno-ekonomski položaj, seksualna orijentacija i sastav obitelji
- koja je uravnotežena u zastupljenosti roda i rase.

Kao izvor za izgradnju fonda može poslužiti IFLA-ino izdanje [The World Through Picture Books](#) (hrv. Svijet u slikovnicama) s odabranim slikovnicama iz cijelog svijeta, po izboru knjižničara.

Važna je kontinuirana revizija i izgradnja knjižničkog fonda kako bi se osiguralo da sva djeca u lokalnoj zajednici mogu birati kvalitetnu novu građu i izvore koji odražavaju kulturu lokalne zajednice i svijeta. To uključuje multikulturnu građu, građu za djecu s teškoćama u razvoju i invaliditetom, LGBTQ+ djecu, građu o sklapanju prijateljstava i građu o zaštiti od vršnjačkog nasilja. Primjerice, priča u kojoj se pojavljuje lik s teškoćama u razvoju može pomoći djetetu s teškoćama u razvoju da prepozna sebe na pozitivan način, a svojoj djeci može približiti životna iskustva koja nisu imala prilike sama doživjeti.

Dječja knjižnica može ponuditi sljedeće oblike knjižničke građe:

- beletristika i publicistika za različite dobne skupine
- referentna građa
- građa na primarnom jeziku lokalne zajednice
- građa na manjinskim jezicima lokalne zajednice
- računalne igre
- igračke
- društvene igre i slagalice
- glazbeni instrumenti
- građa za učenje
- zvučne knjige

- senzorna građa
- košare s građom primjerenom za bebe
- oprema, alati i materijali za programe u prostoru za stvaralačke aktivnosti (*makerspace*)
- u suradnji s drugim lokalnim organizacijama, knjižnica može dijeliti materijale poput materijala za razvojno učenje, npr. DVD sa znakovnim jezikom ili knjige na Brailleovu pismu.

Knjižnice mogu ponuditi i druge oblike građe.

Formati

Dječja knjižnica treba nuditi građu u različitim formatima, kao što su:

- fizički formati (tiskani i elektronički), uključujući knjige, zvučne knjige, stripove, časopise, CD-ove, DVD-ove, videoigre, građu na Brailleovu pismu
- digitalni formati, uključujući *streaming* servise za glazbu, filmove, e-knjige, edukativni i zabavni softver, baze podataka s lokalnom i globalnom edukativnom građom.

S obzirom da se mogu pojaviti novi formati, ovaj popis nije konačan.

Načela izgradnje fonda i upravljanja fondom

Svaka mreža narodnih knjižnica trebala bi imati pisana načela izgradnje fonda i upravljanja fondom za dječji odjel, koja donose upravna tijela knjižnice. Načelima treba osigurati dosljednost u izgradnji i upravljanju zbirka knjižnične građe za djecu. Načela predstavljaju temelj za buduće planiranje i pomažu prilikom utvrđivanja prioriteta, osobito kod raspodjele financijskih sredstava. Formalna načela pomažu u predstavljanju rada knjižnice korisnicima, javnoj upravi i financijerima. Takvi dokumenti podupiru ciljeve organizacije, pokazuju odgovornost i predanost prihvaćenim ciljevima.

Za više informacija o izgradnji fonda, potražite 4. poglavlje u publikaciji [Narodna knjižnica: IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za razvoj službi i usluga](#) (2001).

Fizički i digitalni resursi

Fizički i digitalni resursi dječje knjižnice uključuju prostore, opremu i zbirke građe. Što više građe treba biti dostupno za preuzimanje s mrežnih stranica knjižnice. Mrežna mjesta i digitalni sadržaji knjižnice trebaju se uskladiti sa [Smjernicama o dostupnosti internetskih sadržaja WCAG 2.0](#). Dobra je praksa zamoliti korisnike adaptivnih tehnologija da testiraju prilagođenost digitalnih usluga i opreme.

Dječji knjižničari trebali bi razmotriti mogućnost suradnje sa specijaliziranom knjižnicom za osobe s poteškoćama u čitanju standardnog tiska kako bi osigurala dodatnu ponudu građe za djecu u knjižnici ili uslugu dostave na kućni prag. Specijalizirane knjižnice mogu ponuditi posebno dizajnirane prilagođene knjižnične kataloge i digitalni sadržaj.

Tehnologija u dječjoj knjižnici

Knjižničari mogu poticati digitalnu pismenost djece i mladeži. Dječji knjižničari u prilici su iskoristiti prednosti novih tehnologija, koje podržavaju potrebe povezane s čitanjem i učenjem. Za većinu djece tehnologija znači uzbuđenje, razonodu i zabavu. Knjižnice trebaju biti mjesta gdje djeca mogu istodobno koristiti tehnologiju, pristupati izvorima informacija i učiti kako kritički vrednovati informacije. Roditeljima, odgojiteljima i učiteljima treba ponuditi edukaciju kako birati i na siguran način koristiti tehnologiju u skladu s razvojnim vještinama djece te kako koristiti tehnologiju u knjižnici. Možda će trebati prethodno istražiti digitalne kompetencije djece i mladeži kako bi se implementirali odgovarajući programi opismenjavanja.

Knjižničari trebaju promovirati knjižnicu kao sigurno mjesto te educirati djecu, mladež, njihove roditelje i odgojitelje kako se sigurno koristiti internetom. Knjižničari trebaju posjedovati znanja i vještine kako bi posredovali u korištenju digitalnih medija. Smjernice o tome objavila je IFLA-ina Sekcija za djecu i mladež u publikaciji [Statement on Social Media, Children and Young Adults @the Library - Safety, Privacy and Online Behaviour](#) (hrv. Izjava o društvenim medijima u knjižnici za djecu i mladež - sigurnost, privatnost i ponašanje na mreži). Programi i tečajevi o digitalnoj pismenosti mogu pomoći u edukaciji djece o pitanjima kao što su lažne vijesti, vršnjačko nasilje na internetu, zlostavljanje i govor mržnje.

Opremanje dječje knjižnice informacijskom tehnologijom treba biti jednako važno kao i opremanje knjižnice za odrasle. Treba ponuditi mrežne kataloge, multimedijiska računala, računala s pristupom internetu, tablet računala i raznovrstan softver (za korištenje u knjižnici i za posudbu). Knjižnice su često lokalni centar za pristup brzom internetskoj vezi. Knjižničari trebaju obratiti pozornost na pravne aspekte pružanja pristupa internetu djeci koji su na snazi u pojedinoj državi. Računala i druge digitalne sprave te besplatan pristup internetu pomažu da se prevlada digitalni jaz za one korisnike koji takvu opremu i pristup nemaju kod kuće. Ako djeca nemaju pristup internetu kod kuće, građa se može preuzeti na djetetov uređaj ili na uređaje za posudbu u knjižnici na koje su snimljene e-knjige. Koliko god je moguće, građa za preuzimanje treba biti kompatibilna s uređajima u širokoj uporabi, poput pametnih telefona ili tableta koji imaju već ugrađene opcije za pristupačnost. Takvi uređaji smanjuju potrebu za skupljom specijaliziranom tehnologijom te omogućuju jednakost pristupa djeci s teškoćama u razvoju i invaliditetom. Knjižničari koji raspolažu "maker" tehnologijom (npr. 3D printerom) mogu koristiti tu tehnologiju kako bi izradili pristupačne materijale za provedbu programa.

Četvrti dio

Programi i aktivnosti u zajednici

Učinkovite programe i aktivnosti u zajednici treba osmisliti tako da odražavaju promjene u sastavu stanovnika te raznolikost lokalne zajednice, što zahtijeva poznavanje demografskog sastava lokalne zajednice. Dječji knjižničari u radu s lokalnom zajednicom trebaju pokazati posvećenost raznolikosti, inkluziji i socijalnoj pravednosti ponudom usluga, programa i građe koji odražavaju specifične potrebe zajednice te aktivnim uključivanjem i osluškivanjem zajednice. Važno je da knjižničari prihvaćaju i slušaju korisnike te planiraju usluge primjerene njihovim potrebama.

Narodne knjižnice imaju posebnu odgovornost da podržavaju proces učenja čitanja te da promiču knjige i druge medije za djecu. Dječje knjižnice omogućuju djeci da iskuse užitek čitanja i uzbuđenje otkrivanja znanja i djela mašte. Djecu te njihove roditelje i odgajatelje treba podržavati u korištenju knjižnice i razvoju vještina korištenja tiskanih i elektroničkih medija. Dječji knjižničari aktivno promiču odgoj za čitanje kako bi se kod djece povećala sigurnost i užitek u čitanju te djeci nude prilike da podijele svoja čitateljska iskustva. Dječja knjižnica treba ponuditi posebna događanja za djecu različitih sposobnosti, kao što su pričaonice i aktivnosti povezane s knjižničnim uslugama i građom. Također je važno uključiti djecu i mladež u zajedničko kreiranje aktivnosti kao što su čitateljski klubovi, razmjena znanja i masovna podrška (engl. *crowdsourcing*).

Aktivnosti i programi mogu biti sljedeći:

- programi upoznavanja s knjižnicom
- aktivnosti za poticanje informacijske pismenosti i obiteljske pismenosti
- promicanje čitanja i odgoj čitatelja
- posudba građe
- čitateljski klubovi
- kulturni programi
- klubovi za rješavanje domaće zadaće
- susreti s piscima i pričaonice
- LGBTQ+ programi, kao što su pričaonice *Drag Queen* ili dugine boje
- pjesmice za bebe i djecu rane dobi
- kreativne stvaralačke aktivnosti
- aktivnosti i klubovi za kodiranje
- istraživačke stvaralačke (*makerspace*) aktivnosti
- kreativne igre
- glazbene i dramske izvedbe.

U promicanju aktivnosti u zajednici knjižnica treba osigurati ponudu usluga za sve članove lokalne zajednice, uključujući primjerice djecu s teškoćama u razvoju i invaliditetom, imigrante, izbjeglice te stigmatizirane osobe. Kako bi knjižnice podržale inkluzivnost, trebaju informirati organizacije za osobe s teškoćama u razvoju i invaliditetom o pristupačnim zbirka građe i uslugama u knjižnici te ih angažirati u povezivanju sa zajednicom i kreiranju programa. Dječji knjižničari mogu kontaktirati odgojitelje i učitelje koji često prvi prepoznaju djecu s poteškoćama u učenju, poput [disleksije](#) i autizma. Informacije o pristupačnosti trebaju biti dostupne na mrežnoj stranici knjižnice

te u promotivnim materijalima. Svi programi i aktivnosti trebaju biti inkluzivni jer nije uvijek lako vidljivo je li netko od sudionika programa osoba s teškoćama u razvoju i invaliditetom.

Peti dio

Projektiranje i kreiranje gostoljubivog prostora

Dječja knjižnica treba imati primjeren prostor unutar narodne knjižnice. U knjižničnim zgradama u kojima su smještene službe za sve dobne skupine, djeca trebaju dobiti primjeren udio u ukupnom prostoru knjižnice. Idealno, dječja knjižnica trebala bi imati vlastiti prostor unutar knjižnične zgrade. Prostor za djecu treba biti lako prepoznatljiv i različit u odnosu na ostale dijelove knjižnice.

Prostor dječje knjižnice treba biti dobro osmišljen kako bi odgovarao današnjim i budućim potrebama. Prostor je resurs kojim mora upravljati knjižnično osoblje, kao i knjižničnim fondom, ljudskim resursima i financijama. Pored toga što treba odgovoriti na potrebe različitih dobnih skupina, prostor treba odgovarati i različitim tipovima aktivnosti - primjerice, pojedincima koji listaju knjige ili uče, obiteljima ili skupinama tinejdžera koji koriste prostor za društvenu interakciju, većim događanjima poput pričaonica, pjesmica za bebe i djecu rane dobi, klubovima za domaće zadaće te predstavljanja pisaca.

Knjižnice nastoje privući djecu i mladež ponudom niza usluga i prostora privlačnih pojedinim dobnim skupinama. Za to je potreban gostoljubiv fizički prostor knjižnice koji će djeci različite dobi biti gostoljubivo, privlačno i sigurno mjesto koje nudi razne izazove. Dječja je knjižnica mjesto za susrete, igru i komunikaciju te treba biti siguran i gostoljubiv prostor koji pruža podršku i potiče razmjenu različitih ideja.

Privlačna atmosfera i dobro projektiran prostor potiču djecu na korištenje raznolike knjižnične građe, na čitanje i zadržavanje u knjižnici. Izlaganje jeziku i književnosti započinje s knjigama i čitanjem, te su potrebni prostori gdje djeca mogu provoditi vrijeme s knjigama i slušati priče.

Ne postoje univerzalni standardi površine i projektiranja prostora dječjih knjižnica. Prilikom planiranja knjižničnih prostora za djecu valja voditi računa o sljedećem:

- središnja lokacija, po mogućnosti prizemno
- prostor planiran primjereno dobi korisnika
- prostor planiran primjereno svim korisnicima knjižnice, uključujući i osobe s teškoćama u razvoju i invaliditetom
- primjerena površina prostora za knjižni fond, novine i časopise, neknjižnu građu i spremište, prostore za čitanje, za računala, izložbene prostore te radne prostore za osoblje knjižnice
- fleksibilnost koja omogućuje različite aktivnosti. Prostor treba omogućiti korištenje i prilagodbu za čitav niz aktivnosti, kao što su glazbene aktivnosti, igranje, pričanje priča, samostalno učenje te računalne stanice za razvoj vještina digitalne pismenosti
- primjerene oznake za snalaženje u prostoru
- prostor za njegu djece, uključujući prostor za dojenje i presvlačenje
- sanitarni čvorovi namijenjeni obiteljima, rodno nespacificirani
- razina buke prilagođena dobi korisnika
- primjerena i dostatna rasvjeta, prirodna i/ili umjetna
- primjerena temperatura zraka (hlađenje, grijanje) kako bi se osigurali dobri radni uvjeti tijekom cijele godine

- prostor i namještaj trebaju biti u skladu s propisima o sigurnosti djece.

Dobni raspon

Djeca nisu homogena ciljana skupina. Njihove različite vještine, talenti i potrebe variraju ovisno o dobi, kulturnom, društvenom i ekonomskom podrijetlu, što se mora uzeti u obzir prilikom procesa projektiranja i opremanja knjižničkog prostora. Kako dječja knjižnica obuhvaća široki raspon dobi i sposobnosti, od beba do mladeži, uređenje prostora i namještaj trebaju odgovarati različitim potrebama korisnika.

Projektiranje i uređenje knjižničkog prostora za djecu i mladež zahtijeva specifična znanja i vještine, od kojih je najvažnije je poznavanje ponašanja i informacijskih potreba djece. Pravi je izazov stvoriti prostor privlačan djeci svake dobi, od dječje do mladenačke. Njihove želje i očekivanja od knjižnice izviru iz njihovog životnog iskustva te društvenih, obrazovnih i kulturnih utjecaja. Kako djeca rastu i postaju samostalnija i zainteresiranija za socijalizaciju, izazov je u knjižnici osigurati gostoljubivo mjesto za upoznavanje, druženje i uživanje u čitanju.

Namještaj i oprema

U dječjoj knjižnici važno je osigurati privlačan prostor, pri čemu pozornost treba posvetiti udobnosti. Knjižnični namještaj i oprema trebaju biti dovoljno čvrsti da podnesu učestalo korištenje te otporni na habanje. Knjižnice trebaju uložiti sredstva u tehnologiju, opremu i namještaj koji mogu podnijeti učestalo korištenje i koji se mogu lako popraviti. Tinejdžerima je privlačan udoban namještaj, poput kaučeva, klupskih stolica, vreća za sjedenje ili sličnog opuštajućeg namještaja.

Police za izlaganje knjiga trebaju biti zanimljive i privlačne. Na policama se treba omogućiti prezentiranje građe na različitim medijima. U dijelu namijenjenom djeci police trebaju biti niske kako bi građa bila dostupna djeci. Na policama različitih visina građa je uvijek nekoj djeci i odraslima lakše dostupna nego drugima, što se može prevladati dinamičnim pristupom organizaciji fonda. Redovito mijenjanje građe koja se prezentira i može se dohvatiti na različitim mjestima u prostoru povećat će pristupačnost građe većem krugu korisnika. Postavljanje čim više niskih polica omogućit će da knjige i ostala građa budu dostupne svim knjižničnim korisnicima.

Rasvjeta

Rasvjetom se stvara ugođaj i atmosfera knjižničkog prostora te je poželjno primijeniti kombinaciju prirodne i umjetne rasvjete. Većina čitača voli čitati pod prirodnom rasvjetom, dok su za prostore za učenje ili za stvaranje atmosfere u tihim prostorima potrebne različite jačine rasvjete. U prostorima za tinejdžere popularno je imati više opcija ambijentalne rasvjete.

Oznake i putokazi

Oznake u dječjoj knjižnici ključan su element komunikacije s korisnicima. Oznake s ljubaznim natpisima na lokalnim jezicima učinit će da se korisnici osjećaju dobrodošlo. Oznake koje djeci daju vizualne i tekstualne smjerokaze, poput piktograma, o dostupnim uslugama i građi trebaju biti

važan element planiranja prostora. Kako bi se svoj djeci i obiteljima omogućio puni pristup uslugama i građi, mogu se koristiti i Makaton znakovi (jezični program koji koristi znakove i simbole za učenje pismenosti, komunikacijskih i jezičnih vještina).

Pristupačnost knjižničkog prostora

Knjižnični prostor treba projektirati tako da bude svima pristupačan.

Zdravlje i sigurnost

Dječja knjižnica mora biti siguran prostor, a osoblje treba poznavati lokalne propise o očuvanju zdravlja i sigurnosti.

Savjetovanje s korisnicima - uključiti djecu i mladež u planiranje njihovog knjižničkog prostora

Važno je omogućiti sudjelovanje korisnika prilikom planiranja novih knjižnica. Inovativni knjižničari trebaju uključiti djecu i mladež te slušati njihove ideje prilikom stvaranja prostora knjižnice.

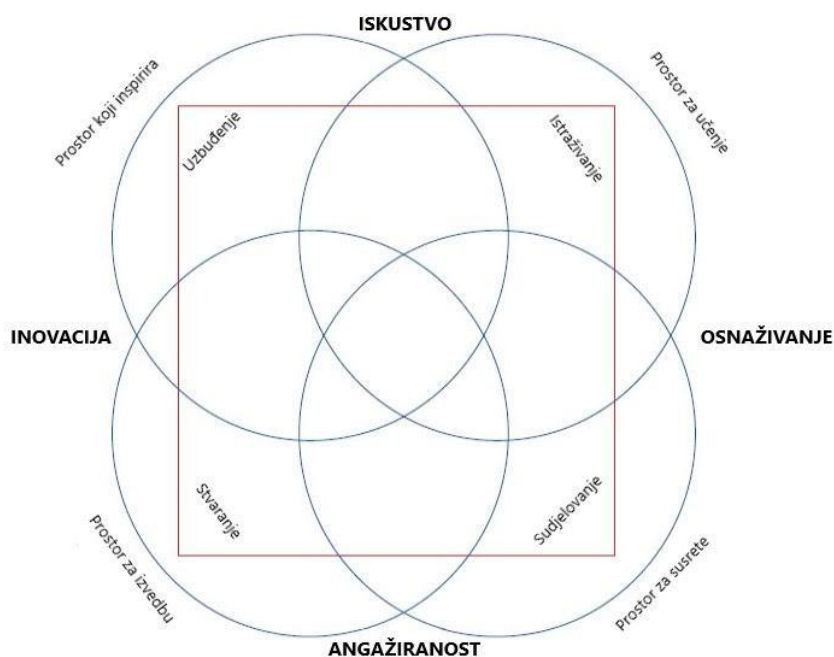
Danski model za narodne knjižnice - primjer inovativnog dizajna i dobre prakse

Danski znanstvenici iz polja informacijskih znanosti Dorte Skot-Hansen, Henrik Jochumsen i Casper Hvenegaard Hansen osmislili su model kojim se opisuje transformacija narodne knjižnice od pasivnog prostora usmjerenog na građu u aktivan prostor za stjecanje iskustva i inspiracije te lokalno mjesto susreta. Model se sastoji od četiri različita "prostora" koji se preklapaju: prostor inspiracije, prostor učenja, prostor susreta, prostor izvedbe. Cilj je ovog modela u budućnosti poduprijeti sljedeća četiri cilja narodne knjižnice:

- iskustvo
- angažiranost
- osnaživanje
- inovativnost.

Ova četiri prostora ne treba promatrati kao konkretne prostorije u fizičkom smislu, već kao mogućnosti koje se mogu ostvariti u fizičkoj knjižnici, ali i u virtualnom prostoru.

Četiri prostora javne knjižnice

Ovaj model može se koristiti:

- kao instrument za uređenje, preuređenje, projektiranje i izgradnju knjižnica
- kao instrument za razvoj knjižnica, primjerice putem partnerstava
- kao alat za upravljanje i komunikaciju o planovima i poslovnim politikama knjižnice
- kao alat za upućivanje (lokalnih) političara u uloge knjižnice
- kao polazna točka u raspravi o zadacima narodnih knjižnica u kontinuiranom razvoju demokratskog društva.

Šesti dio

Marketing i promidžba

Dječji knjižničari trebaju biti snažni zagovaratelji knjižnica na nacionalnoj i regionalnoj razini upravljanja dokazivanjem svog utjecaja i vrijednosti u jačanju vještina čitanja i pismenosti. Dječji knjižničari usmjereni su na svoje zajednice te mogu uključiti djecu i mladež u promidžbu građe i usluga. Čitanje i pismenost jesu vještine od životne važnosti u društvu 21. stoljeća, te njihovu vrijednost treba neprestano naglašavati. Dječji knjižničari mogu upotrijebiti marketinške tehnike kako bi doznali potrebe korisnika te učinkovito planirali kako odgovoriti na te potrebe. Knjižnica treba svoje usluge i građu promovirati djeci i lokalnoj zajednici. Knjižnice mogu poticati djecu i mladež na sudjelovanje u promidžbi knjižničnih usluga i građe koji su im važni, a mogu poticati i volontiranje.

Marketing se temelji na predviđanju i ispunjavanju potreba korisnika. Važno je također doći do korisnika i povezati se s njima. To od knjižničnog osoblja zahtijeva trud i kreativnost kako bi učinkovito obuhvatili skupine i pojedince koji tradicionalno ne koriste knjižnične usluge ili mjesta gdje ne postoji kultura čitanja. Dječji knjižničari trebaju biti proaktivni u kontaktiranju sa zajednicom te ne smiju čekati da oni koji nemaju pristup knjižničnim uslugama sami dođu u knjižnicu.

Za dječju je knjižnicu važno da osmisli plan za marketing i promidžbu knjižnice primjeren ciljanoj publici. To može sadržavati sljedeće:

- korištenje tiskanih, elektroničkih i komunikacijskih medija
- korištenje društvenih medija za povezivanje s djecom, mladeži i obiteljima
- izlozi i izložbe
- učinkovite unutarne i vanjske oznake i putokazi
- redovito objavljivanje publikacija, popisa građe i letaka
- kampanje za promicanje čitanja i pismenosti te predstavljanja pisaca
- pokretanje kampanja koje odgovaraju na potrebe djece s tjelesnim i senzornim poteškoćama
- sajmovi knjiga
- godišnje proslave u knjižnici i druge kolektivne promidžbene aktivnosti
- javna predstavljanja i povezivanje sa skupinama u lokalnoj zajednici.

Mogu se provoditi i druge marketinške i promidžbene aktivnosti, ovisno o okolnostima u pojedinoj lokalnoj zajednici.

Sedmi dio

Vrednovanje i utjecaj

Vrednovanje je od temeljne važnosti za pružanje knjižničnih usluga te je ključni dio procesa planiranja. Vrednovanje treba biti redovito, započinje sa strategijom i planiranjem te, kao kontinuirani proces, zahtijeva ulaganje vremena i novca. Ako se prikupe i analiziraju odgovarajući podaci, vrednovanje može biti alat za unapređenje programa i usluga te potpora donošenju informiranih odluka o politici knjižnice. Vrednovanje treba povezati s unaprijed postavljenim ciljevima i ishodima. Vrednovanje usluga i programa dječje knjižnice može pomoći da se utvrdi ispunjavaju li oni potrebe djece u lokalnoj zajednici. Prije početka procesa vrednovanja knjižnica treba imati definiranu izjavu o poslanju usklađenu s vizijom i vrijednostima za koje se zalaže. Poželjno je osmisliti plan vrednovanja koji treba sadržavati ciljeve, istraživačka pitanja i vrstu podataka koji će se prikupljati.

Istraživanja korisničkih potreba i ponašanja mogu se primijeniti u različitim fazama procesa korištenja usluga i informacija. U prvom je koraku potrebno odrediti što se želi postići te odlučiti što se i zašto vrednuje. Za utvrđivanje uspješnosti dječjih programa i usluga treba koristiti i kvalitativne i kvantitativne metode.

Dokument [IFLA Global Vision Report Summary](#) navodi kako knjižnice imaju priliku bolje razumjeti potrebe lokalne zajednice te osmisliti usluge koje imaju utjecaj na zajednicu. Knjižnice se trebaju pobrinuti da svojim dionicima i zajednicama objasne vrijednost i utjecaj usluga za djecu. Vrednovanje utjecaja može se provoditi redovitim programom ili poslovnom politikom knjižnice te se tim postupkom mogu vidjeti utjecaj i rezultati određene intervencije. U toj vrsti vrednovanja fokus je na rezultatima ili učincima usluga i programa na djecu i zajednicu. Postoji niz međunarodnih standarda koji se odnose na knjižnice i informacijske usluge. Standard [ISO 16439:2014 Methods and procedures for assessing the impact of libraries](#) (hrv. Metode i postupci za utvrđivanje utjecaja knjižnica) stručnoj knjižničnoj zajednici pruža smjernice o metodama za procjenu utjecaja i vrijednosti knjižnica. Objavljen je kao odgovor na globalne zahtjeve za specifikiranjem procesa vrednovanja utjecaja knjižnica.

Ovo su neka od praktičnih pitanja koje treba razmotriti prilikom sastavljanja plana vrednovanja za program dječje knjižnice:

- Što će se vrednovati?
- Koje su vrste podataka potrebne?
- Koje je najbolje vrijeme za provođenje vrednovanja?
- Koji će se kriteriji koristiti za ocjenu uspješnosti programa?
- Koje standarde uspješnosti prema kriterijima treba dosegnuti kako bi se program smatrao uspješnim?
- Ako se budu radile usporedbe tijekom određenog vremenskog perioda, koliko je jednostavno replicirati čitav proces?
- Koji su zaključci o uspješnosti programa opravdani prema dostupnim podacima?
- Kako će se postupiti sa zaključcima da bi se oni implementirali i doveli do promjena?

Dokument [IFLA Libraries and the Sustainable Development Goals: a storytelling manual](#) (hrv. Knjižnice i ciljevi održivog razvoja: priručnik za predstavljanje priče) vodič je za knjižničare i

zagovaratelje knjižnica te potpora zagovaranju. Ovaj priručnik omogućuje objavljivanje priča u digitalnom prostoru o aktivnostima, projektima i programima dječjih knjižnica kao i o njihovom utjecaju na lokalnu zajednicu te kako se time pridonosi ciljevima održivog razvoja Ujedinjenih naroda.

Literatura

Ovaj popis sadrži izvore koji se navode u tekstu *Smjernica za knjižnične usluge za djecu od 0-18.*

ALA Competencies for Librarians Serving Children in Public Libraries (2015)

Dostupno na: <http://www.ala.org/alsc/edcareers/alscorecomps>

IFLA Access to libraries for persons with disabilities - Checklist / By Birgitta Irvall and Gyda Skat Nielsen. The Hague, IFLA Headquarters, 2005. (IFLA Professional Reports: 89)

Dostupno na: <https://www.ifla.org/files/assets/hq/publications/professional-report/89.pdf>

IFLA Code of Ethics for Librarians and other Information Workers (2012)

Dostupno na:

<http://www.ifla.org/files/assets/faife/news/IFLA%20Code%20of%20Ethics%20-%20Short.pdf>

IFLA The Public library service: IFLA/UNESCO guidelines for development / [International Federation of Library Associations and Institutions]. 2001. Ed. for the Section of Public Libraries by Philip Gill et. al. München: Saur. (IFLA publications; 97)

Dostupno na:

<http://www.ifla.org/files/assets/hq/publications/archive/the-public-library-service/publ97.pdf>

IFLA Global Vision Report Summary: Top 10 Highlights and Opportunities (2018)

Dostupno na:

<https://www.ifla.org/files/assets/GVMultimedia/publications/gv-report-summary.pdf>

IFLA Guidelines for Continuing Professional Development: Principles and Best Practices (2016)

Dostupno na:

<https://www.ifla.org/files/assets/cpdwl/guidelines/ifla-guidelines-for-continuing-professional-development.pdf>

IFLA Guidelines for Library Services to Persons with Dyslexia - Revised and extended 2014

Dostupno na:

https://www.ifla.org/files/assets/lsn/publications/guidelines-for-library-services-to-persons-with-dyslexia_2014.pdf

IFLA Libraries and the Sustainable Development Goals: A Storytelling Manual (2018) Dostupno na:

<https://www.ifla.org/files/assets/hq/topics/libraries-development/documents/sdg-storytelling-manual.pdf>

IFLA School Library Guidelines (2015)

Dostupno na:

<https://www.ifla.org/files/assets/school-libraries-resource-centers/publications/ifla-school-library-guidelines.pdf>

IFLA Statement on Social Media, Children and Young Adults @the Library - Safety, Privacy and Online Behavior (2015)

Dostupno na:

https://www.ifla.org/files/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/social_media_children_and_young_adults.pdf

IFLA The World Through Picture Books (2015)

Dostupno na: <https://www.ifla.org/node/6718>

International Standard (ISO) 16439 2014 Information and Documentation: Methods and Procedures for Assessing the Impact of Libraries. London: British Standards Institution

Dostupno na: <https://www.iso.org/standard/56756.html>

United Nations (2015) Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development.

Dostupno na:

<https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>